

УДК 005.934.5

ТРАНСФОРМАЦІЯ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В РОДОВИХ САДИБАХ

*М. Васильєв**ВГО «Народний рух захисту Землі»*

В Україні катастрофічно зменшується кількість великих сільських поселень. Спорожніли 11 % сіл, 714 тис. сільських дворів не мають господарів. У 2011 році кількість померлих перевищила чисельність народжених на 80 тис. осіб. Практично зупинився розвиток соціальної сфери села. За роки незалежності з мапи України знято понад 400 населених пунктів у сільській місцевості. Окрім того, 228 населених пунктів не мають населення, але документи щодо їх зняття з мапи України не підготовлені відповідно до встановленого порядку.

Проведена інвентаризація сільськогосподарських угідь виявила ріллю, розміщену на схилах, крутизною 3 і більше градусів (сильно- і середньосредовані); малопродуктивні землі (піщані, сильно-кислі засолені, солонцюваті, підтоплені, кам'яністі та інші), на яких економічно недоцільно вирощувати сільськогосподарські культури, розорані землі гідрографічного фонду (землі біля ставків, водоймищ, струмків, річок). Таких земель, за свідченням Всеукраїнської секції з охорони і раціонального використання земель УкрТОП близько 12 – 13 млн гектарів. Майже 9 млн га розподілено в розрізі областей для проведення відповідних ґрунтозахисних заходів.

Чисельність сільських жителів нині становить 14,7 млн осіб. За 1990–2010 рр. вона скоротилася на 2,5 млн осіб, в т.ч. за 2000–2010 рр. – на 1,6 млн осіб. Кількість дітей шкільного віку в сільській місцевості зменшилася на третину і становила 1,3 млн осіб. За статистичними даними 2005 р., у кожному п'ятому українському селі не було дітей до 6-ти років. Смертність у сільських населених пунктах на 37 % вища, ніж у міських поселеннях. За межею бідності перебуває 15,5 % від загальної кількості селян.

Очевидним є те, що, з одного боку, у держави є категорії земель, які створюють для неї проблему, а, з другого боку, є люди, які бажають взяти землю для облаштування родового маєтку. Проблемні категорії земель вимагають від держави значних капіталовкладень та постійного контролю й підтримки.

З розвитком ринкових відносин та впливом інших факторів на селі спостерігається негативна тенденція зменшення чисельності сільського населення, а відтак деградація сільських територій. Зниження зайнятості по сслах зумовлене скороченням робочих місць у тваринництві та підвищенням продуктивності праці шляхом упровадження сучасних технологій виробництва в рослинництві, відсутністю в сільського населення стимулів підприємницької діяльності, а також скороченням робочих місць у функціональній мережі об'єктів соціальної інфраструктури.

Постійне збільшення кількості населення в містах потребує розв'язання низки завдань, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності людей. Житло, інфраструктура та інші проблеми вимагають постійного коригування щодо поліпшення якості та збільшення обсягів. Оптимізувати ці процеси практично неможливо через суб'єктивні й об'єктивні причини. І це не може не радувати, оскільки в суспільстві спостерігається рух людей до землі [1–5]. Люди реалізують свої наміри про володіння земельними ділянками хто як може. Мотивація руху людей до землі різна, але факт залишається фактом, люди йдуть на землю, облаштовуються, попри всі проблеми які з цим пов'язані. На сьогодні скептично ставляться до цих поселенців і поселень, що виникають, але кількість їх зростає і вони свідчать про те, що цей процес вартий серйозної державної уваги. Більшість цих людей мріють облаштувати на цій землі родовий маєток, який потім дістанеться у спадок нащадкам.

Суть питання розвитку сільських територій (відродження «ссла») полягає у виділенні в сільській місцевості 1 га землі всім охочим для облаштування й подальшого використання. Окрім того, це дає можливість виховувати молодь на базі вільної творчої праці у спілкуванні з природою. Такий наділ повинен надаватися безкоштовно для довічного користування, без права продажу, лише з правом передачі у спадок. Першочергово цим правом, можливо, могли б користуватися безробітні. Використовувати такі на-

діли можна було б з урахуванням вимог, розроблених відповідними науковими установами для організації самодостатньої замкнутої екосистеми. Після отримання такого наділу його власник зобов'язується не порушувати екологію та дотримуватися вимог щодо його використання. За результатами аналізу процесу створення нових населених пунктів на сільських територіях на базі принципів, викладених у проєкті концепції «Родова садиба», який провели спеціаліст Міністерства аграрної політики та продовольства України та Національна академія аграрних наук України в березні 2013 р., за дорученням керівництва, для облаштування однієї родової садиби упродовж 10 років і наповнення її усім необхідним для повноцінної життєдіяльності, потрібні фінансові вкладення у розмірі понад 300 тис. гривень або 30 тис. грн на рік. Звісно, у таких населених пунктах передбачатиметься і створення відповідної соціальної інфраструктури: освіти, культури, медицини та інших видів обслуговування населення.

Список використаних джерел:

1. Батурина Р. М. Родова садиба – один з напрямів сталого розвитку сільських територій / Р.М. Батурина // Агроінком. – 2013. – № 4–6. – С. 102–109.
2. Кропивко М. М. Організаційні особливості створення родових садиб як альтернативної форми розвитку господарств населення / М. М. Кропивко // Науковий вісник Мукачівський державного університету. – 2015. – № 2(4), ч. 2 – С. 24–29.
3. Plotnikova M. Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development / M. Plotnikova // Regional Formation and Development Studies. – 2015. – № 3. – P. 134–144.
4. Plotnikova M. Innovative character of rural territories social potential realization // Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development. – 2014. – Vol.36, № 4. – P. 956–958.
5. Living in harmony: inspiring stories from ecovillages / Ed. Dalia Vidickiene. – Vilnius : BMK Leidykla, 2013. – 124 p.